

ROTARYS LÄKARBANK – 20 ÅR

Det började med samvetets röst i en ansvarskännande människas inre: *varför skall dessa dina medmänniskor fara illa? Varför skall de behöva dö i banala sjukdomar? Varför får barnen ingen medicin? Varför får de ingen sjukvård?* Och vidare: *vad gör du för att hjälpa dessa dina systrar och bröder?* Samvetet, och kanske också ett "åsknedslag" i form av en flygplansincident, blev startpunkten.

När samvetet verkar tar det gestalt i fantasi, fantasin åstadkommer uppfinningsrikedom som söker lösningar på problemen.

Det fanns läkare på missionssjukhusen. Utarbetade läkare som mest av allt borde få en välbehövlig semester för att sedan, med förnyade krafter, kunna fortsätta sitt livräddande arbete. Och så föddes idén: tänk om vi kunde skicka ut läkare från Sverige för att avlösa dessa utarbetade missionsläkare!

Idén var väckt och hade slagit rot i Lars Braws hjärta och hjärna. Men för att en idé skall omsättas i verklighet måste den materialiseras. Organisatörer, administratörer, finansiärer behövs – och av en händelse, som inte var en slump, fanns dessa människor till hands i den nära omgivningen. De lät sig tändas av idén och ställde tid, kunskap och krafter till förfogande. Så gällde det att kunna engagera läkare för verksamheten. Hur skulle det gå? Fanns det några som kunde tändas av visionen och gripas av nöden?

Dr Håkan Simonsson ställde sig som första läkare till förfogande. Jag hade själv tillfälle att höra honom berätta om sina erfarenheter när han kom hem från Afrika. Läkare nummer två blev Britten Klöfver Ståhl. Mycket snart därefter kom Petter Böckman in i bilden – och alla dessa tre har sedan rest ut för Läkarbanken många gånger. Carl-Axel Ekman blev därefter mycket snart engagerad i Läkarbanken och förbereder sig nu för att åka ut för trettionde gången. Claes Bratt har varit ute femton gånger, Finland och Danmark kom med i verksamheten genom bl.a. Matti Kantanen och Bodil Haastrup som både varit ute tolv perioder, vilket också gäller för Flemming Lyrdal Och sedan har det fortsatt. Det är många läkare, tandläkare, barnmorskor, anestesijuksköterskor, hörselvårdsassistenter som finns i förteckningen över villiga volontärer som är beredda att resa ut och göra en insats.

Så småningom började stafettverksamheten, där Läkarbanken svarar för en kontinuerlig verksamhet på sjukhus, tandkliniker och jeepinjer. Jeepinjernerna gjorde att doktorn kunde komma ut till byar dit det knappt gick ordentliga vägar.

En kedja är inte starkare än dess svagaste länk. Därför gällde det att få goda medarbetare. Doktorernas sexveckorsperioder höll verksamheten i gång men gav inte organisatorisk stadga. Därför behövdes koordinator i Sverige, skattmästare, styrelse. Några namn som bör nämnas är Nils och Lisa Ring, Sten Persson, Gunnar Fjellander, Urban Gjerulf, Benny Assarsson. En intressant episod inträffade under tiden Nils Ring var koordinator. Han begärde att få en dator till verksamheten, men styrelsen tyckte det var onödigt. I dag frågar vi oss hur vi skulle kunna klara verksamheten utan hjälp av dator. Men det behövdes också medarbetare på fältet. Lars Braws tidigare medarbetare Görel Day Wilson var bosatt i Nairobi och blev tidigt koordinator i Kenya och därigenom en förbindelselänk mellan styrelsen och verksamheten. New Life Mission med familjerna Sund och Hagström engagerades. Eftersom Läkarbanken inte har någon egen formell organisation i Kenya har New Life Mission varit Läkarbankens medarbetare på det administrativa planet.

Nya behov har hela tiden aktualiserats. I Garissa kom flickhemmet till som ett svar på de behov som fanns att ge flickor ett människovärde oberoende av kulturella traditioner. Skolbyggnader har uppförts i fri anslutning till den sjukvårdande verksamheten liksom nutritionsprojekt. Behovet av rent vatten har resulterat i ett omfattande bygge av brunnar och *protected springs*. Vatten är hälsobringande och livgivande. Finansieringen av de många vatten projekten har skett genom gåvor från rotaryklubbar och enskilda, och i en del fall även

med anslag från The Rotary Foundation. Specialistvård har tagits upp på öron-näsahalsområdet, liksom tandvård. Det senaste tillskottet när det gäller specialistsjukvård är thoraxteam till Kambodja.

All hjälp är tänkt som hjälp till självhjälp. När en verksamhet står på egna ben skall den knoppas av och bli självständig. Vägen dit kan dock vara lång. En rotaryklubb i Uppsala har föreslagit att Mutomosjukhuset skall ingå partnerskap med Aga Kahnsjukhuset Nairobi och därigenom få tillgång till högkvalificerad kompetens såväl kliniskt som på utbildningsområdet. Ett genialiskt förslag. Problemet är att Aga Kahnsjukhuset vill ha betalt för denna hjälp, Mutomosjukhuset saknar pengar och Rotarys Läkarkbank skall enligt sin instruktion sända ut läkare, inte pengar. Rotarys Läkarkbank kan således inte finansiera ett sådant partnerskap. Däremot kan rotaryklubbar, i fri anslutning till Läkarkbanken, starta sådana projekt.

Ekonomi är ett stort problem för våra samarbetspartners i Afrika. Eirasjukhuset, som var representerat här förra året, och som är det i dag med bl.a. Britten Klöfver Ståhl, får inte längre stöd utifrån utan måste klara sin ekonomi genom patientavgifter – och när patienterna inte har råd att betala sjunker patientantalet, och så är man inne i en ond cirkel.

I många fattiga områden tas barnen ur skolan för att arbeta med familjens försörjning. Detta är ett dåligt sätt att spara, eftersom utbildning är A och O i det hälsofrämjande arbetet. Vad kan vi göra åt detta?

Rotarys Läkarkbank står nu, vid 20-årsjubileet, inför stora utmaningar. Vilka verksamheter skall omprövas, utvecklas, läggas ner? Vilka nya verksamheter skall tas upp? Vilken organisation skall vi ha i framtiden?

Uppgifterna är oändliga. De stora frågorna måste bearbetas med andra organisationer och myndigheter. Det människonära arbetet måste fortsätta i medmänsklighetens namn. Det är viktigt att doktorn fortsätter att komma till människor som behöver sjukvård.

Med tjugo års erfarenhet i ryggen gäller det att arbeta vidare, staka ut nya vägar och gripa sig an nya uppgifter och ta vara på nya möjligheter.

Gert Nilsson